

4. Nieuwe energie en leefmilieu

Maastricht, september '26

Nieuwe energie en leefmilieu

Een Limburg dat vooruit wil, heeft energie nodig. Betrouwbare en schone energie. Steeds vaker opgewekt uit duurzame bronnen, zodat de uitstoot van broeikasgassen wordt tegengegaan. De overgang naar duurzame energie zal niet vanzelf gaan en zowel van onze huishoudens als de industrie veel vragen. We zullen samen moeten komen tot een verantwoord tempo, zodat de effecten van verandering voor iedereen te dragen zijn.

Bedrijven die gas willen vervangen door stroom, krijgen vaak te maken met lange wachttijden voor een zwaardere aansluiting op het elektriciteitsnet. Dit wordt veroorzaakt door de beperkte beschikbaarheid van materialen en het tekort aan vakmensen in de sector. Tegelijkertijd proberen overheden in de hele wereld de energielasten voor hun burgers te verlichten door miljarden te investeren. Veelal in combinatie met inspanningen om te verduurzamen, om te schakelen naar lokaal opgewekte energie, en om regio's weer concurrerend te maken. Dat is dan weer een voordeel van de huidige moeizame energiesituatie.

Het gevoel voor urgentie rond de zogeheten 'energietransitie' is door al deze factoren groter dan ooit. Ook in Limburg zijn we klaar om nieuwe wegen te bewandelen. Een kwestie van pionieren en ondernemen, experimenteren, vallen, opstaan en weer doorgaan. Daarbij heeft onze regio een aantal extra uitdagingen. Bijvoorbeeld door onze geografische ligging, ver van de Noordzee waar een steeds groter deel van de Nederlandse elektriciteit in windmolenparken wordt opgewekt. Hoe komt die schone energie voor ons beschikbaar? We hebben daarnaast de beschikking over slechts beperkte fysieke ruimte in onze provincie om aan energievoorzieningen te spenderen. De mogelijke komst van de Einstein Telescope is daarop ook van invloed. Limburg heeft relatief veel energie-intensieve industrie en een verouderde woningvoorraad, dus onze energieopgave is ook daarom relatief groot. Dit zijn geen effecten die nu ineens zijn ontstaan en daarom is er de afgelopen jaren al veel in gang gezet om de Limburgse energieopgave te lijf te gaan. Op basis van de ingezette koers willen we de komende periode ideeën en plannen die eerder zijn geformuleerd daadwerkelijk uitvoeren. Waar nodig scherpen we ze aan en maken we ze groter en robuuster. De kwaliteit van onze leefomgeving staat onder druk en dat heeft gevolgen voor ons allemaal, van de gezondheid van inwoners tot de aantrekkelijkheid van Limburg als plek om te wonen en te werken. De Provincie Limburg zet daarom stevig in op het verbeteren van het leefmilieu, met duidelijke kaders en een robuuste uitvoering. Niet alleen om risico's te beperken, maar ook om de leefbaarheid en veiligheid voor huidige en toekomstige generaties te waarborgen. Tegelijkertijd zijn er op nationaal en Europees niveau nog nooit zoveel financiële middelen beschikbaar geweest rond het vraagstuk van energie en een schoon leefmilieu. Daar gaat Limburg met nog meer gewicht op inspelen.

Nieuwe Energie

We werken aan een toekomstbestendig energiesysteem in en voor Limburg. Het energiesysteem omvat alle processen, structuren en componenten die betrokken zijn bij (a) het winnen/opwekken van energie, (b) het transport/opslag en (c) het gebruik van energie. De totale keten van energieproductie tot eindgebruik. Het omvat zowel traditionele energiebronnen, zoals fossiele brandstoffen, als hernieuwbare energiebronnen, zoals zonne-energie en windenergie.

In lijn met het beleidskader Nieuwe Energie en een Schoon Leefmilieu is de Energievisie 1.0 ontwikkeld, om meer duidelijkheid te krijgen over de stappen die we nu moeten zetten voor het gewenste energiesysteem van de toekomst. De Energievisie 1.0 benadrukt dat de tijdige uitvoering van de geplande energie-infrastructuur essentieel is voor de voortgang van ons energiesysteem en voor de ontwikkeling van Limburg. De keuzes en uitgangspunten uit deze visie worden opgenomen in de Provinciale Omgevingsvisie en de Energievisie als onderdeel van het traject Toekomstvisie 2050.

Nieuwe wetgeving en amendement 166 over de ontvlechting van Mijnwater uit LEF vormen aanleiding om toe te werken naar een integraal warmtebedrijf binnen Limburg. Overeenkomstig uw voorraadagenda ontvangt Provinciale Staten hiervoor eind 2026 een voorstel.

Ruimte en de energietransitie zijn nauw met elkaar verbonden. De ruimte in Limburg is schaars, terwijl het nieuwe energiesysteem juist om veel ruimte vraagt. Het is van belang dat nieuwe manieren van energie-opwek en de hiervoor benodigde energie-infrastructuur goed ruimtelijk wordt ingepast, waarbij veiligheid en gezondheid geborgd zijn, en dat bestaande en nieuwe energie-infrastructuur optimaal wordt benut om de aanleg van onnodig (lange) nieuwe aansluitingen te voorkomen. Hiervoor hebben we ook aandacht gevraagd middels het Ruimtelijk Voorstel van de Provincie aan het Kabinet.

Ook aan de specifieke ketens en onderdelen van het energiesysteem – de gebouwde omgeving, warmtetransitie, verduurzaming van de industrie en bedrijventerreinen, energie-infrastructuur en grootschalige opwek – draagt de Provincie bij.

Gezonde en veilige leefomgeving

Een gezonde en veilige leefomgeving is een thema dat veel inspanning vraagt en de komende periode meer prioriteit vergt. Hier is de rol van de Provincie als regulerende overheid nodig met het uitoefenen van het formele bevoegd gezag. Een overheid, die haar inwoners beschermt tegen ongeoorloofde en ongewenste risico's én werkt aan een beter leefmilieu. Met het beleidskader 'Nieuwe energie en een schoon leefmilieu' gaan we de komende jaren toewerken naar een robuuster beleid en uitvoering voor het Limburgse leefmilieu. Een gezond en veilig leefmilieu draagt immers bij aan de leefbaarheid in Limburg. Na het landelijke advies van de Commissie Van Aartsen en het daaruit voortvloeiende Nationale Interbestuurlijk Programma, het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over het Limburgse VTH-stelsel in het milieudomein en een in 2023 uitgevoerde verkenning naar concretiserend milieubeleid, neemt de Provincie sterker dan voorheen haar verantwoordelijkheid. We gaan van een minimalistische aanpak naar een robuuste uitvoering op basis van een realistisch en uitvoerbaar perspectief. Niet alleen omdat het moet, maar omdat wij als provinciale 'overheid' hier een zorgplicht voor dragen om het Limburgse leefmilieu te verbeteren.

Ons beleidskader

Het [Beleidskader Nieuwe energie en een schoon leefmilieu](#) is op 12 april 2024 door Provinciale Staten vastgesteld. Met dit kader worden de doelen en ambities uit hoofdstuk 4 'Nieuwe energie en een schoon leefmilieu' van het coalitieakkoord 2023-2027 'Elke Limburger telt!' uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

4.1. Nieuwe energie

Nieuwe energie

We streven deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2030 is het aandeel huishoudens met een laag inkomen en een woning van lage energetische kwaliteit gedaald van nu 6,6% naar 5%.
- In 2030 is op 70% van de geschikte daken kleinschalige opwek (<15 kWp) via gemiddeld 10 zonnepanelen op dak gerealiseerd, concreet moet dit leiden tot 1.300 MW Photovoltaic Vermogen, hierna te noemen PV-vermogen, in 2030.
- In 2030 bedraagt de CO₂-emissie reductie van de gebouwde omgeving 55% t.o.v. 1990.
- In 2030 bedraagt CO₂/N₂O-reductie van de industrie 55% t.o.v. 1990.

- De energie-infrastructuur is betrouwbaar, wordt efficiënt benut en voorziet beter in de transportcapaciteit voor invoeding en afname van elektriciteit.
- In 2030 is er 2,5 TWh duurzame opwek van energie gerealiseerd voor grootschalige installaties (>15 kWp) in Limburg.

Een Limburg dat vooruit wil, heeft een schoon en gezond leefmilieu nodig met een toekomstbestendige energievoorziening. De gevolgen van klimaatverandering zijn ingrijpend en zorgen ervoor dat onze huidige brede welvaart en bestaanszekerheid onder druk staan. Landelijk wordt daarom, via het Klimaatakkoord, ingezet op een klimaatneutrale samenleving in 2050. Dat betekent dat we nu al werken aan energiebesparing en omschakelen naar nieuwe bronnen en dragers van energie. Energie is een basisvoorziening voor mensen én bedrijven. De leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie is belangrijk. Door internationale ontwikkelingen en geopolitieke onzekerheden steeg de prijs van energie de afgelopen tijd aanzienlijk. Het zijn basisvoorzieningen en randvoorwaarden die de overheid in brede zin moet garanderen en die niet (alleen) aan de markt overgelaten kunnen worden.

Vanuit de algemene verantwoordelijkheid ontwikkelt de Provincie daarom beleid en initiatieven op het gebied van '*Energie-infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen*' (4.1.1.) en '*Verduurzaming Gebouwde omgeving & Warmte en Grootschalig opwek*' (4.1.2.).

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren worden in het najaar geactualiseerd middels de P&C beleidsmonitor voor Limburg najaar 2026.

Wat gaan we daarvoor doen?

4.1.1. Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

Omschrijving

Zoals hierboven aangegeven, werken we de komende periode aan een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem. De energie-infrastructuur moet efficiënt worden gebruikt en beter geschikt zijn voor het gevraagde transport van elektriciteit. Ook willen we dat de industrie 55% minder CO₂eq. uitstoot. Hieronder staan de resultaten die we hiervoor willen bereiken.

Rol Provincie: *ondersteuner, procesmanager, partner, subsidiënt, financier*

Kwaliteit

Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding

In 2027 werken we aan de volgende beoogde resultaten:

- De uitvoering van de vastgestelde energievisie 1.0 wordt voortgezet, in samenhang met Toekomstvisie (TV)2050, de landelijke pilot Energiebeelden en het Nationaal Programma Energiesysteem, zodat provinciale keuzes voor energie-infrastructuur en ruimtelijke inbedding verder worden onderbouwd.

- Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) 3.0 wordt vastgesteld en pMIEK 2.0 verder uitgevoerd, zodat samen met betrokken partners wordt gestuurd op een toekomstbestendige energie-infrastructuur in Limburg.
- De samenwerking met het Rijk binnen het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) draagt bij aan de ruimtelijke borging van de nationale onderdelen van het energiesysteem richting 2050.

We zijn in 2027 tevreden als hiermee aantoonbaar voortgang is geboekt in de ruimtelijke inpassing, programmering en beleidsmatige onderbouwing van de voor Limburg benodigde energie-infrastructuur. Deze resultaten dragen bij aan een robuust, toekomstbestendig en ruimtelijk inpasbaar energiesysteem in Limburg. Belangrijke randvoorwaarden zijn tijdige afstemming met Rijk, gemeenten, netbeheerders en andere partners. Risico's zijn onder meer afhankelijkheid van nationale besluitvorming, netcongestie, beperkte uitvoeringscapaciteit en vertraging in ruimtelijke procedures.

Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

In 2027 werken we aan de volgende beoogde resultaten ten behoeve van de verdere verduurzaming van de Limburgse industrie en bedrijventerreinen:

- Voor de Limburgse cluster 6-industrie wordt uitvoering gegeven aan de Dialoog over Infrastructuur voor Industrie in Transitie (DIVIT), zodat vraag en aanbod van energie beter op elkaar worden afgestemd.
- Het Limburgs Energie Akkoord (LEA) en de cluster 6-aanpak worden voortgezet, zodat de samenwerking met bedrijven wordt bestendig en verdere verduurzaming wordt ondersteund.
- De organisatiegraad op 49 bedrijventerreinen wordt verhoogd ten behoeve van de verduurzaming van deze bedrijventerreinen. Dit is mede mogelijk door de specifieke uitkering van het Rijk voor bedrijfsmatig vastgoed.
- Ten minste 10 bedrijventerreinen worden ondersteund bij hun verduurzamingsopgave. Dit is mede mogelijk door de specifieke uitkering van het Rijk voor bedrijfsmatig vastgoed.

We zijn in 2027 tevreden als binnen de Limburgse industrie en op bedrijventerreinen aantoonbaar verdere stappen zijn gezet in samenwerking, organisatie en ondersteuning ten behoeve van verduurzaming en efficiënter energiegebruik. Deze resultaten dragen bij aan een toekomstbestendige, concurrerende en duurzamere Limburgse industrie en bedrijventerreinen. Belangrijke randvoorwaarden zijn onder meer de beschikbaarheid van rijksmiddelen, medewerking van bedrijven, gemeenten en netbeheerders en voldoende uitvoeringskracht. Risico's zijn onder meer netcongestie, afhankelijkheid van landelijke regelingen en vertraging in de samenwerking of uitvoering.

Limburgs Energiefonds (LEF)

In 2027 werken we aan de volgende beoogde resultaten:

- Uitvoering wordt gegeven aan het Statenbesluit G-25-030 inzake de herijking van het LEF.
- Uitvoering wordt gegeven aan het Statenbesluit G-26-001 inzake het aanpassen van voorwaarden en zekerheidsstelling Mijnwater.
- De ontvlechting van Mijnwater wordt voorbereid.

Tijd

Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding

In 2027 continueren we de volgende activiteiten:

- De uitvoering van de vastgestelde energievisie 1.0, in samenhang met TV2050, de landelijke pilot Energiebeelden en het Nationaal Programma Energiesysteem.
- Het proces gericht op vaststelling van pMIEK 3.0 en de verdere uitvoering van pMIEK 2.0, in samenwerking met betrokken partners.
- De samenwerking met het Rijk binnen het Programma Energiehoofdstructuur (PEH), gericht op de benodigde ruimte voor de nationale onderdelen van het energiesysteem richting 2050.
- De inzet op de voor Limburg strategisch belangrijke energieprojecten, waaronder de Clauscentrale (Maasbracht), Chemelot (incl. Einighausen), de Delta Rhine Corridor (DRC), de 380 kV-verbinding Maasbracht–Einighausen, de 150 kV-hoogspanningsverbindingen, het Waterstofnetwerk Limburg en Diepe Aanlanding Wind op Zee.
- De gebiedsgerichte aanpak voor het gebied tussen Maasbracht en Chemelot, gericht op een afgewogen kaartbeeld inclusief uitvoeringsparagraaf, waarin ook de energie-infrastructuur is meegenomen.
- Waar mogelijk, gewenst en van meerwaarde het versnellen van ruimtelijke procedures voor energie-infrastructuur, in afstemming en samenwerking met Rijk, gemeenten en netbeheerders.
- Het via IPO en interprovinciale werkgroepen leveren van input op het wetgevingsprogramma van het Rijk om de realisatie van energieprojecten te stroomlijnen en te versnellen.
- Het stimuleren van initiatieven gericht op efficiënt gebruik van energie, zoals energieopslag, samenwerking op bedrijventerreinen en nieuwe contractvormen buiten piekuren.

Het tempo van realisatie is mede afhankelijk van afstemming met andere overheden, netbeheerders en marktpartijen, alsmede van ruimtelijke en juridische procedures.

Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

In 2027 continueren we de volgende activiteiten:

- De uitvoering van de Dialoog over Infrastructuur voor Industrie in Transitie (DIVIT) voor de Limburgse cluster 6-industrie, als samenwerkingsaanpak van industrie, netbeheerders en overheden gericht op afstemming van vraag en aanbod van energie.
- De voortzetting van het Limburgs Energie Akkoord en de cluster 6-aanpak.
- De samenwerking met de bedrijven uit het Limburgs Energie Akkoord en de uitvoering van het Landelijk actieplan verduurzaming Cluster 6-bedrijven, inclusief de gebiedsgerichte aanpak voor deze bedrijven.
- Participatie in de voor Limburg relevante maatwerkafspraken onder regie van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
- Het verhogen van de organisatiegraad op 49 bedrijventerreinen ten behoeve van verduurzaming.
- De ondersteuning van ten minste 10 bedrijventerreinen bij hun verduurzamingsopgave.
- De uitvoering van het ondersteuningsprogramma verduurzaming bedrijventerreinen via onder andere het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Limburg (PVB Limburg) en het Limburgse uitvoeringsprogramma Energiehubs (LUPEH).

De voortgang is mede afhankelijk van de inzet van bedrijven, gemeenten en netbeheerders, de beschikbaarheid van rijksmiddelen en de mogelijkheden binnen het energiesysteem.

Limburgs Energiefonds (LEF)

In 2027 geven we uitvoering aan de verdere herijking van het Limburgs Energie Fonds B.V. (LEF). Naar aanleiding van het Statenbesluit G-25-030 wordt LEF verder ingericht als fonds gericht op beheer en afbouw van de bestaande portefeuille. De nadruk ligt daarbij op zorgvuldig portefeuillebeheer, risicobeheersing, monitoring van de financiële positie en het borgen van een passende governance-structuur. In dit kader worden de fondsdocumentatie, de aansturing en de informatievoorziening verder in lijn gebracht met de nieuwe fase waarin het fonds zich bevindt.

Daarnaast geven we uitvoering aan het Statenbesluit G-26-001 inzake de aangepaste voorwaarden en zekerheidsstelling rondom Mijnwater. Daarbij wordt toegezien op de naleving van de gewijzigde afspraken, de voortgang van de onderliggende businesscase en de beheersing van de financiële risico's voor de Provincie. Ook blijven we de ontwikkeling van Mijnwater, mede gelet op het belang voor de energietransitie en de omvang van de provinciale betrokkenheid, actief volgen. In 2027 bereiden wij tevens de verdere ontvlechting en toekomstige positionering van Mijnwater voor. Daarbij worden verschillende juridische, financiële en governance-aspecten in beeld gebracht. Doel is te komen tot een toekomstbestendige structuur die past bij het publieke belang van Mijnwater, de rol van de Provincie en de beheer- en afbouwfase van LEF. Besluitvorming hierover wordt separaat aan Gedeputeerde Staten en, indien vereist, aan Provinciale Staten voorgelegd.

Geld

Het budget voor product 4.1.1. Energie Infrastructuur & Ruimtelijke inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen bedraagt € 9,88 mln. Dit bestaat uit € 7,75 mln. aan reguliere middelen en € 2,13 mln. aan personeelskosten. De reguliere middelen worden ingezet voor de capaciteit decentrale overheden klimaat en energie (SPUK en DU) en de versterking van vergunningverlening voor de maatwerkaanpak.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Nieuwe energie en schoon leefmilieu zijn in deze begroting voor 2027 de volgende lasten opgenomen om de onder 'Kwaliteit' genoemde resultaten te kunnen behalen:

- € 0,79 mln. voor de uitvoering van het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed (GS 5-5-2026). Dit bedrag wordt gedekt uit Rijksmiddelen, SPUK Ontzorgingsprogramma MV 2e tranche;
- € 1,92 mln. voor de inzet van capaciteit voor de PEM, alsook voor andere onderdelen van Energie (e-infra, bevoegd gezag rollen en aanpalende specialisten). Dit betreft Rijksmiddelen, SPUK CDOKE. Conform de Rijksbeschikking kunnen deze middelen worden ingezet t/m 2027.

4.1.2. Verduurzaming Gebouwde Omgeving & Warmte en Grootschalige opwek

Omschrijving

De groei van hernieuwbare energie zwakt af onder invloed van de netcongestie, hogere kosten en restrictiever beleid. Zoals bovenstaand beschreven, werken we de komende periode aan een afname van energiearmoede, een toename van zowel kleinschalige, als ook grootschalige opwek en de reductie van CO₂-emissie van de gebouwde omgeving. Hiertoe beogen we onderstaande resultaten te behalen.

Rol Provincie: *toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier*

Kwaliteit

Gebouwde omgeving & Warmte

In 2027 voeren/continueren we de volgende activiteiten uit:

- Provincie zal conform [mededeling portefeuillehouder van 7 juli 2026](#) initiatief nemen om integraal een vervolgroute op te stellen voor de voortzetting van de warmtetransitie in Limburg. Hierin is aandacht voor:
 - Het doorontwikkelen van het ontwerp voor het oprichten van een Regionaal Warmtebedrijf, gezamenlijk met de Nationale Deelneming Warmte en Enpuls;
 - Het gezamenlijk met gemeenten doorontwikkelen van collectieve warmtevoorziening in het WZL-gebied;
 - Het omvormen van Mijwater tot een integraal warmtebedrijf, mede in het licht van de inwerkingtreding van de Wet collectieve warmte uiterlijk per 1 januari 2029;
 - Het ontvlechten van Mijwater uit het LEF op basis van [amendement 166](#).
- Voortzetten van de provinciale ondersteuning voor de verduurzaming van micro- en kleine mkb-ondernemingen via de subsidieregeling Ontzorgingsprogramma MKB en voortzetten van het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed tot ten minste het einde van de looptijd van beide specifieke uitkeringen (SPUK)-regelingen, waarbij een actieve koppeling wordt gelegd met het provinciale Fonds voor Verduurzaming van Maatschappelijk Vastgoed.
- In 2027 is ten minste één wijkgerichte aanpak ondersteund waarin energiearmoede onderdeel uitmaakt. Waar mogelijk doen we dit onder de vlag van de PEM.
- In 2027 zijn ten minste 3 initiatieven of samenwerkingsverbanden in Limburg ondersteund die gericht zijn op energiebesparing. Waar mogelijk doen we dit onder de vlag van de PEM.
- Ontwikkeling en continuering van de ontzorgingsprogramma's voor bedrijfsmatig en maatschappelijk vastgoed.
- Ondersteuning van de aanpak van energiearmoede door middel van het inrichten en inzetten van een ondersteuningspool. Daarnaast continueren we de uitvoering van de PEM pilotregeling in het kader van de verduurzaming van de eerste 1.000 woningen van kwetsbare huishoudens

Met deze inzet zijn we in 2027 tevreden als aantoonbaar voortgang is geboekt in de warmtetransitie in Limburg, de ondersteuning van verduurzaming in de gebouwde omgeving is gecontinueerd en concrete ondersteuning is geboden aan doelgroepen en initiatieven op het gebied van energiebesparing en energiearmoede. Deze resultaten dragen bij aan de verdere verduurzaming van de gebouwde omgeving, de ontwikkeling van collectieve warmteoplossingen en het toegankelijk maken van de energietransitie voor inwoners en organisaties. Belangrijke randvoorwaarden zijn de beschikbaarheid van de Specifieke Uitkering van het Rijk (SPUK), de medewerking van gemeenten en andere partners en voldoende uitvoeringskracht. Risico's zijn onder meer wijzigingen in landelijke wet- en regelgeving, afhankelijkheid van externe partners en vertraging in de nadere uitwerking van warmte- en uitvoeringsstructuren.

Grootschalige opwek

In 2027 continueren we de volgende activiteiten:

- We blijven via deelname aan de IPO-samenwerkingsagenda met het Ministerie van Klimaat en Groene Groei actief regionale invulling geven aan de recent ontwikkelde Routekaart "Kernenergie op weg naar 7GW in 2050", in navolging van het [2e Gewijzigd Amendement 226 Schyns inzake locatieonderzoek SMR](#).
- We zijn partner in de RES-regio's (Regionale Energie Strategie) en spannen ons in om de RES-doelen te behalen, met 51% lokaal eigenaarschap bij elk project waarbij de omgeving kan meeprofiteren.

- Samen met de RES-regio Zuid-Limburg werken we aan een actieprogramma om te komen tot nieuwe grootschalige opweklocaties met innovatieve vormen van meervoudig ruimtegebruik.
- De vastgestelde Provinciale OmgevingsvisiePOVI en verordening bieden markt- en overheidspartijen meer zicht op de (on)mogelijkheden voor zon- en windenergie. Als provincie ontwikkelen wij een Programma Wind in relatie tot de voorkeursgebieden voor windenergie zoals opgenomen in de POVI.
- We informeren Provinciale Staten over het lopende rijksonderzoek naar locaties voor Small Modular Reactor (SMR's), in samenhang met de IPO-samenwerkingsagenda en mogelijke aanverwante beleidsontwikkelingen op regionaal niveau.

Met deze inzet zijn we in 2027 tevreden als de Provincie aantoonbaar heeft bijgedragen aan het realiseren van de RES-doelen, het vergroten van duidelijkheid over de ruimtelijke mogelijkheden voor grootschalige opwek en het verder brengen van beleidsontwikkeling rond windenergie en SMR's. Deze resultaten dragen bij aan een toekomstbestendige, ruimtelijk verantwoorde en maatschappelijk beter ingebedde energieopwekking in Limburg. Belangrijke randvoorwaarden zijn afstemming met RES-regio's, gemeenten, het Rijk en marktpartijen, alsmede duidelijkheid over landelijke kaders. Risico's zijn onder meer beperkte ruimtelijke inpasbaarheid, maatschappelijke weerstand, vertraging in landelijke besluitvorming en netcongestie.

Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM)

In 2027 continueren we het vergroten van de lokale energie autonomie via energiegemeenschappen en het verlagen van energiearmoede via verduurzaming van de gebouwde omgeving in samenwerking met gemeenten.

Groen gas

In 2027 dragen wij bij aan de ontwikkeling van groen gas initiatieven door heldere ruimtelijke en juridische kaders te ondersteunen en consistente procesbegeleiding te faciliteren.

Tijd

Gebouwde omgeving & Warmte

In 2027 voeren we de volgende activiteiten uit:

- Het ontwikkelen en continueren van de ontzorgingsprogramma's voor bedrijfsmatig en maatschappelijk vastgoed.
- Het ondersteunen van de aanpak van energiearmoede door middel van het inrichten van een ondersteuningspool. Daarnaast continueren we de uitvoering van de PEM pilotregeling in het kader van de verduurzaming van de eerste 1.000 woningen van kwetsbare huishoudens.
- Het initiatief nemen om integraal een vervolgroute op te stellen voor de voortzetting van de warmtetransitie in Limburg. In het kader van nieuwe wetgeving en amendement 166 (ontvlechting Mijwater uit LEF) werken we toe naar een integraal warmtebedrijf binnen de provincie Limburg. Hiertoe bieden we eind 2026 een PS-voorstel aan conform de voorraadagenda.
- Het voortzetten van de ondersteuning voor de verduurzaming van micro- en kleine mkb-ondernemingen via het Ontzorgingsprogramma MKB en van maatschappelijk vastgoed via het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed.
- Het ondersteunen van ten minste één wijkgerichte aanpak waarin energiearmoede onderdeel uitmaakt.

- Het ondersteunen van ten minste 3 initiatieven of samenwerkingsverbanden in Limburg die gericht zijn op energiebesparing.

De voortgang is mede afhankelijk van de beschikbaarheid van SPUK-middelen, de samenwerking met gemeenten en andere partners en de nadere uitwerking van de vervolgroute voor de warmtetransitie.

Grootschalige opwek

In 2027 continueren we de volgende activiteiten/voeren we de volgende activiteiten uit:

- We zijn partner in de RES-regio's en spannen ons in om de RES-doelen te behalen met 51% lokaal eigenaarschap bij elk project waarbij de omgeving kan meeprofiten.
- Samen met de RES-regio Zuid-Limburg werken we aan een actieprogramma om te komen tot nieuwe grootschalige opweklocaties met innovatieve manieren van meervoudig ruimtegebruik.
- De vastgestelde Provinciale Omgevingsvisie (POVI) en verordening bieden markt- en overheidspartijen meer zicht op de (on)mogelijkheden; daarmee zetten we in op het doorbreken van de impasse die is ontstaan rond zon- en windenergie. Als provincie ontwikkelen we een Programma Wind in relatie tot de voorkeursgebieden voor windenergie zoals opgenomen in de POVI.
- We blijven via deelname aan de IPO-samenwerkingsagenda met het Ministerie van Klimaat en Groene Groei actief regionale invulling geven aan de Routekaart "Kernenergie op weg naar 7GW in 2050".
- We informeren Provinciale Staten over het lopende rijksonderzoek naar locaties voor SMR's, in samenhang met de IPO-samenwerkingsagenda en mogelijke aanverwante beleidsontwikkelingen op regionaal niveau.

De voortgang is mede afhankelijk van afstemming met RES-regio's, gemeenten, het Rijk en marktpartijen, alsmede van ruimtelijke, maatschappelijke en nettechnische randvoorwaarden.

Provinciale Energiediensten Maatschappij

Lokale energie autonomie vergroten

- We ondersteunen en versnellen de ontwikkeling van energiegemeenschappen, met als doel dat in 2030, 15 energiegemeenschappen in Limburg volledig operationeel zijn;
- We stimuleren de ontwikkeling van groen gas initiatieven in Limburg.

Terugdringen energiearmoede

- We verduurzamen de eerste 1.000 woningen in het kader van de pilotregeling PEM;
- We starten de grootschalige uitrol van de verduurzaming van woningen van huishoudens die te maken hebben met energiearmoede.

Groen gas

We bevorderen de ontwikkeling en vergunningsruimte voor groengasinitiatieven door actief te sturen op landelijke kaders (middels lobby) en het creëren van ruimtelijke duidelijkheid, binnen de ruimte die landelijke regelgeving en uitvoeringspraktijk bieden.

Geld

Het budget voor product 4.1.2. Verduurzaming Gebouwde Omgeving & Warmte en Grootschalige opwek bedraagt € 2,32 mln. Dit bestaat uit € 1,09 mln. aan reguliere middelen en € 1,23 mln. aan personeelskosten. De reguliere middelen worden ingezet voor de ontzorgingsprogramma's.

Wat willen we bereiken?

4.2. Gezond en veilig leefmilieu

Gezond en veilig leefmilieu

We streven deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 is de gezondheid van de Limburger bevorderd door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving t.o.v. 2020 middels:
 - verminderen blootstelling aan luchtverontreinigende stoffen;
 - verminderen geluidsoverlast & bevorderen van stilte;
 - verminderen emissies verontreinigende stoffen naar lucht;
 - voorkomen van vermijdbare milieuschade, c.q. het (vooruit)schuiven van milieuschade.
- In 2027 zijn risico's op ongelukken met gevaarlijke stoffen bij bedrijven of tijdens transport ingeperkt t.o.v. 2020.

De ambitie is een aantoonbaar gezond en veilig leefmilieu in Limburg. Omdat bijvoorbeeld schone lucht en de kwaliteit van het leefmilieu van groot belang zijn voor de gezondheid vraagt deze ambitie om minder uitstoot van luchtverontreinigende stoffen (zoals fijnstof) en het terugdringen van omgevingslawaaï.

Omgevingskwaliteit en andere aspecten van leefmilieu worden aan het begin van het realiseren van alle fysieke opgaven expliciet meegenomen. Gezorgd wordt voor een verantwoorde manier van omgaan met de schaarste in zowel fysieke als milieuruimte. Hier ligt een nauwe relatie met Programma 5 "Leefbare steden en dorpen".

Het verwezenlijken van een gezond en veilig leefmilieu in Limburg vraagt om een robuust VTH-stelsel (vergunningen, toezicht en handhaving) voor de provinciale kerntaken waaronder milieu en natuur. Bij een robuust VTH-stelsel behoort een uitbreiding van de uitvoeringscapaciteit. Daarbij wordt onder andere ingezet op een intensivering van provinciaal milieubeleid.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren worden in het najaar geactualiseerd middels de P&C beleidsmonitor voor Limburg najaar 2026.

Wat gaan we daarvoor doen?

4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu

Omschrijving

Er wordt meer prioriteit gesteld komende periode aan een gezond en veilig leefmilieu. De Provincie pakt een regulerende rol op zich en beschermt op die manier haar inwoners tegen ongeoorloofde en ongewenste risico's.

Stand van zaken moties/amendementen

Gewijzigde Motie 3015 Berghorst c.s. inzake Onderzoek de gezondheidseffecten van Chemelot

Deze motie is uitgevoerd. Limburg heeft zich aangemeld voor de landelijke pilots van het Rijk die in 2026 starten naar aanleiding van de Actieagenda Industrie en omwonenden waar de gezondheidsverkenning Chemelot onderdeel vanuit maakte. In 2027 zetten we deze inzet voort en vertalen we de opgedane inzichten waar mogelijk naar onze provinciale aanpak voor een gezonde en veilige leefomgeving.

Rol Provincie: *toetser, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier*

Kwaliteit

Om onze doelen te realiseren, betrekken we milieu- en gezondheidseffecten actief bij onze eigen ruimtelijke plannen, projecten en programma's. We werken doelgericht aan de uitvoering van het beleidskader Nieuwe energie en schoon leefmilieu, waarbij de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid als basis dient voor thematische uitwerkingen. In 2027 zetten we een volgende stap in het transparant en gebiedsgericht inzichtelijk maken van de kwaliteit van de leefomgeving. Daarbij laten we de door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) ontwikkelde stapeltool 'Kwetsbaarheid en kansen in de stapeling van omgevingsfactoren' nader uitwerken voor Limburg. Daarnaast leveren we een actieve bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving door advies te geven bij plannen en projecten van andere overheden waaronder de MER-procedures (MilieuEffectRapportage), zodat milieu- en gezondheidseffecten ook daar volwaardig worden meegewogen.

Wat doen we in 2027 voor specifieke milieuthema's:

Luchtkwaliteit

We bevorderen de kwaliteit van de leefomgeving onder andere door het verminderen van emissies van, en de blootstelling aan, luchtverontreinigende stoffen. Door:

- Het meten van luchtkwaliteit op leefomgevingsniveau: via het luchtmeetnet meten en analyseren we de luchtkwaliteit, inclusief ultrafijnstof (onderdeel Schone Luchtakkoord);
- Project Grenzeloos Meten 2.0: we voeren, samen met gemeenten in Noord-Limburg, (sensor)metingen naar geur, fijnstof en de beleving van de luchtkwaliteit uit;
- Scholieren meten luchtkwaliteit (snuffelfiets): wij verstrekken subsidies (50% van de kosten) aan gemeenten voor het laten meten van luchtkwaliteit door middelbare scholieren. Het schoolproject maakt leerlingen bewust van de luchtkwaliteit, door hen actief te betrekken bij het meten van fijnstof en stikstofdioxide (onderdeel Schone Luchtakkoord);
- Update Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK): we actualiseren de bijdrage vanuit wegverkeer en veehouderijen in Limburg. Daardoor ontstaat er landelijk een gedetailleerd beeld van de luchtkwaliteit in 2030 en wordt duidelijk of deze voldoet aan de nieuwe omgevingswaarden per 2030;

- Omgevingswaarden per 2030: Per 2030 gelden er nieuwe omgevingswaarden voor luchtkwaliteit. We werken mee aan de ontwikkeling van de aanpak van het Rijk, samen met gemeenten, om de overschrijdingen per 2030 in Limburg terug te dringen;
- Extra inzet reductie (Zeer Zorgwekkende Stoffen) ZZS - meetpilot: bij de Jaarstukken 2025 hebben we al vermeld dat er door de inzet van de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL) een exponentiele lijn zit in de ingediende Vermijdings- en Reductieprogramma's (VRP's), daar heeft de ODZL in het voorjaar nog extra inzet op gepleegd. We hebben daarom bij de Jaarstukken 2025 al aangekondigd dat we het budget dat is beschikbaar gesteld voor reductie van ZZS verschuiven van administratief toezicht naar controles in het veld. We combineren dit meettoezicht met de meetpilot van het Rijk als opvolging van de Gezondheidsverkenning Chemelot. De meetpilot zal een looptijd hebben tot naar verwachting eind 2028;
- Verkennen geurbeleid: we verkennen of de landelijke handreiking voor geur doelmatig en doeltreffend kan worden vertaald naar beleid voor bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag. Daarmee zijn we in 2026 gestart naar aanleiding van de landelijke handreiking voor geur (die eind 2025 is gepubliceerd) die recht doet aan de nieuwe wetenschappelijke inzichten voor geurhinder en streven we af te ronden in het eerste kwartaal 2027;
- Geitenmoratorium: het Rijk werkt momenteel aan beleid voor geitenhouderijen en de daarmee gepaarde gaande risico's voor longontsteking voor omwonenden. Dit volgen we nauwgezet. Afhankelijk van de inzet van het Rijk bereiden we vervolgstappen voor.

Geluid & stilte

Door de geluidbelasting terug te dringen, worden de negatieve gezondheidseffecten die samenhangen met geluid van verkeer (zoals (ernstige) hinder en slaapverstoring) beperkt. Als tegenhanger van gebieden met geluidshinder hebben we ook stiltegebieden, waar Limburgers in rust kunnen verblijven. Dat doen we door:

- Geluidsproductie Plafonds (GPP's): we werken aan de invoering van GPP's voor industrieterreinen (Chemelot en VDL Nedcar). De GPP's begrenzen de maximale hoeveelheid geluid die een bron, zoals een weg of industrieterrein, mag produceren;
- Monitoring GPP Provinciale wegen: voor de in 2026 vastgestelde GPP voor Provinciale wegen wordt een door de wet benodigde monitoringsystematiek opgesteld en geïmplementeerd;
- Geluidboekhouding GPP Provinciale wegen: het ontwikkelen en implementeren van een wettelijk benodigde geluidboekhouding voor de GPP voor Provinciale wegen;
- Saneringslijst GPP Provinciale wegen: het opstellen van de wettelijk vereiste een saneringslijst voor woningen langs provinciale wegen;
- Innovatieve geluidmaatregelen bij provinciale wegen: we doen een pilot om te komen tot nieuwe maatregelen tot het reduceren van geluidshinder door provinciale wegen. We borduren voort op de in 2026 gemaakte verkenning;
- Geluidreducerend asfalt: we leggen bij projecten en onderhoud aan wegen geluidreducerend asfalt aan op in het Limburgs Actieplan Geluid 2024-2029 aangewezen locaties;
- Monitoring stiltegebieden: in 2027 wordt weer de vierjaarlijkse monitoring van de geluidsbelasting in stiltegebieden uitgevoerd.

Afval

De kwaliteit van de leefomgeving wordt ook verbeterd door het beperken van het ontstaan van afvalstoffen dan wel het optimaliseren van de inzet van afvalstoffen in een circulaire economie. Daar zetten we op in door:

- CE (Circulaire Economie) en VTH: we bouwen kennis op (inclusief kansen en knelpunten) op het gebied van afval & CE binnen het VTH-instrumentarium. We ontwikkelen een aanpak hoe de IPO Bouwstenenvisie 2.0 in het VTH-instrumentarium kan worden geïmplementeerd;
- Beleid Brandveiligheid Afvalverwerkers: In 2027 ronden we de verkenning naar de mogelijkheid om beleid op te stellen om het risico op branden bij afvalverwerkers te beheersen af;
- Nazorg stortplaatsen: we voeren onze taken uit met betrekking tot de eeuwigdurende nazorg na sluiting van stortplaatsen, ingediende nazorgplannen worden beoordeeld. Voor Stortplaats Weert wordt in 2027 de eindinspectie afgerond;
- Uitwerking beleid financiële zekerheidsstelling voor afvalverwerkers: na oplevering van de handreiking maken we een uitwerking van het beleid voor afvalverwerkers in Limburg.

Omgevingsveiligheid

Naast het bevorderen van de gezondheid van de Limburgers is ook het doel om risico's op zware ongevallen met gevaarlijke stoffen te verminderen. Dat doen we door:

- Tellen vervoer gevaarlijke stoffen: we tellen het vervoer van gevaarlijke stoffen over de relevante provinciale wegen om zo beter inzicht te krijgen in de risico's afkomstig van de provinciale wegen;
- Analyse vervoersaantallen gevaarlijke stoffen: in 2027 wordt de opdracht afgerond met een analyse van het vervoer gevaarlijke stoffen over provinciale wegen om zo beter risico-inschattingen te maken;
- Beheer & onderhoud risicokaart: we beheren en onderhouden de risicokaart. Deze kaart geeft een beeld van de risico's in de leefomgeving;
- Uitvoeren veiligheidsafspraken Chemelot: we voeren de afspraken uit die na afronding van het veiligheidsconvenant 'Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving' zijn gemaakt.

Luchtvaart

Luchtvaart heeft directe invloed op aspecten zoals de luchtkwaliteit, geluidshinder, externe veiligheid en de bodemkwaliteit. Om de impact hierop zo klein mogelijk te maken doen we in 2026:

- Deelname Commissies Regionaal Overleg: samen met het Rijk en gemeenten en omwonenden spreken we met de (betreffende) luchthaven over de impact van de luchthaven op de leefomgeving;
- Subsidiëren Klachten Informatie Centrum Luchtverkeer (KICL): wij subsidiëren een centrum waar burgers terecht kunnen met meldingen en vragen over luchtvaart. Het KICL maakt analyses van de overlast ten behoeve van de Commissies Regionaal Overleg;
- Subsidie Geluidmeetnet AWACS (Airborne Warning and Control System): een geluidmeetnet meet de geluidbelasting door de AWACS in Geilenkirchen. Hiervoor is een subsidie verleend voor de periode 2025 - 2027;
- Pilot drones: In 2027 voeren we de pilot om drones meer ruimte te geven bij het opstijgen en landen buiten luchthavens om zo de regeldruk te verminderen. Deze pilot loopt door tot in 2028.

Tijd

De advisering over projecten, ontwikkelen van producten en uitvoering van activiteiten vinden plaats binnen de wettelijke termijn of de afgesproken tijdsperiode.

- In het eerste kwartaal 2027 streven we naar oplevering van de stapeltool 'Kwetsbaarheid en kansen in de stapeling van omgevingsfactoren'.

Luchtkwaliteit en ZZS

- Jaarlijks worden metingen bij bedrijven en in de leefomgeving uitgevoerd en een jaarrapportage van de leefomgevingskwaliteit gepubliceerd.
- In 2027 worden subsidies verstrekt aan scholen voor de snuffelfiets (meten luchtkwaliteit door scholieren).
- In 2027 wordt de extra aandacht op het aanleveren van VRP's door bedrijven gecontinueerd. In 2029 moet het laatste VRP zijn ingediend.
- In 2027 wordt gewerkt aan de meetpilot als opvolging van de Gezondheidsverkenning Chemelot. Deze wordt naar verwachting eind 2028 afgerond.
- Naar verwachting wordt in het eerste kwartaal 2027 de verkenning naar geurbeleid voor provinciale bedrijven opgeleverd.

Geluid en stilte

- De Geluidproductieplafonds voor regionale industrieterreinen worden in 2027 vastgesteld.
- De monitoringsystematiek, geluidboekhouding en saneringslijst voor GPP's voor Provinciale wegen wordt in 2027 geïmplementeerd.
- In 2027 wordt de pilot voortgezet om een innovatieve geluidsmaatregel bij een provinciale weg uit te voeren.
- In 2027 wordt een monitoring van het geluidsniveau in stiltegebieden uitgevoerd.

Afval

- In 2027 is een aanpak ontwikkeld voor de implementatie van de Bouwstenenvisie 2.0 CE en VTH.
- In 2027 is de verkenning beleid brandveiligheid afvalverwerkers afgerond.
- In 2027 is de eindinspectie van de stortplaats Weert afgerond en ingediende nazorgplannen beoordeeld.
- In 2027 is beleid financiële zekerheid voor afvalverwerkers uitgewerkt.

Omgevingsveiligheid

- In de periode 2022 t/m 2026 is het vervoer van gevaarlijke stoffen op provinciale wegen geteld. In 2027 wordt de opdracht afgerond met een analyse van het vervoer gevaarlijke stoffen over provinciale wegen om zo beter risico-inschattingen te kunnen maken.
- We beheren en onderhouden doorlopend de risicokaart.
- In 2027 worden de afspraken gemaakt na afronding van het veiligheidsconvenant Chemelot uitgevoerd.

Luchtvaart

- Doorlopend nemen we deel aan verschillende regionale commissies van de verschillende luchthavens.
- In 2027 wordt de pilot drones uitgevoerd en loopt door tot in 2028.
- De subsidie voor het geluidmeetnet AWACS loopt tot eind 2027.

Geld

Het budget voor product 4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu bedraagt € 1,98 mln. Dit bestaat uit € 0,74 mln. aan reguliere middelen en € 1,24 mln. aan personeelskosten. De reguliere middelen worden ingezet voor uitvoering van wettelijke taken op het gebied van milieubeleid.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Nieuwe energie en schoon leefmilieu zijn in deze begroting voor 2027 de volgende lasten opgenomen om de onder 'Kwaliteit' genoemde resultaten te kunnen behalen:

- € 0,04 mln. voor Stapelkaart Gezonde Leefomgeving (GS 7-7-2026).

Dit bedrag worden gedekt uit de Programmareserve Energie.

4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving

Omschrijving

We voeren de provinciale bevoegd gezag rol uit voor taken die voortkomen uit de Omgevingswet, Mijnbouwwet, Luchtvaartwet en de Omgevingsverordening Limburg.

De werkzaamheden bestaan uit het verlenen van vergunningen en ontheffingen, het afhandelen van meldingen en het houden van toezicht hierop. Bij overtredingen hierop en bij illegale activiteiten treden we handhavend op volgens de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht. Het afhandelen van handhavingsverzoeken en klachten/meldingen maakt hier ook onderdeel van uit.

De wijze waarop de bevoegd gezag rol wordt ingevuld, staat beschreven in de Uitvoering- en handhavingsstrategie 2024 en in het VTH-uitvoeringsprogramma 2027.

Om te komen tot een robuuster VTH-stelsel en de robuustheid te borgen, zijn de aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer geïmplementeerd. Er is structureel geïnvesteerd in de uitvoeringscapaciteit van de Omgevingsdienst Zuid Limburg en het cluster VTH.

De ODZL en de Omgevingsdienst Noord- en Midden-Limburg (ODNML) moesten op 1 april 2026 aan alle robuustheidscriteria voldoen. Het ministerie van I&W heeft in Q3 van 2026 beoordeeld of de omgevingsdiensten aan deze criteria voldoen. Wat betreft beide omgevingsdiensten is de inschatting dat hieruit geen aanvullende financiële consequenties voor de Provincie voortvloeien. Met het Statenbesluit van 21 maart 2025 zijn immers tot en met 2027 structureel additionele middelen aan de ODZL toegekend. Daarnaast levert de Provincie in 2027 slechts een financiële bijdrage aan de bedrijfsvoeringskosten van de ODNML.

Rol Provincie: *toetser, bevoegd gezag, financier*

Kwaliteit

We zetten in op het voorkomen van aantasting van of voorkomen van het ontstaan van risico's voor de fysieke leefomgeving.

We leveren een bijdrage aan een gezonde en veilige leefomgeving door het opstellen van heldere, transparante en handhaafbare vergunningen. Dit doen we zoveel mogelijk binnen de gestelde beslistermijn.

We proberen de aantasting van en de kans op het ontstaan van risico's voor de fysieke leefomgeving zoveel mogelijk te beperken door onze toezichtcapaciteit risicogericht en zo effectief mogelijk in te zetten.

Als er overtredingen geconstateerd worden treden we handhavend op. Dit doen we op een transparante manier die aansluit bij de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht.

Alle werkzaamheden worden volgens het VTH Uitvoeringsprogramma 2027 uitgevoerd.

Tijd

De uitvoering van de TH-taken vindt zoveel als mogelijk plaats binnen de daarvoor geldende termijnen.

Voor 2027 voorzien we dat de wettelijke termijnen voor vergunningverlening niet altijd gehaald zullen worden. Dit komt door de grote hoeveelheid vergunningaanvragen, Woo-verzoeken en juridische procedures waardoor achterstand in de afhandeling ontstaat en niet wordt bijgehaald.

Bij het onderdeel stikstof ligt de oorzaak vooral bij de complexe regelgeving rondom dit onderwerp en een steeds veranderende juridische werkelijkheid die vervolgens in de diverse beleidskaders moet landen om tot uitvoering te kunnen komen. Voorbeelden hiervan zijn recente uitspraken over de PAS-melders en de recent verschenen Kamerbrief "Weer ruimte voor boer, natuur en bouw" waarvan de gevolgen op dit moment nog in studie zijn.

Diezelfde onduidelijkheid geeft voor diverse groeperingen aanleiding om intrekkingverzoeken of ingebrekestellingen in te dienen. Ook wordt er veel tijd gestoken in het zoeken naar maatwerkoplossingen voor initiatieven die per saldo leiden tot een stikstofreductie, maar die door een (tijdelijke) verhoging in de aanlegfase geen vergunning kunnen krijgen.

Er is een groot capaciteitstekort aan ervaren vergunningverleners stikstof op de arbeidsmarkt. Door verschillende wervingsmethodes, waaronder headhunting, wordt er actief gezocht naar mogelijkheden om het capaciteitstekort te verminderen. Op dit moment worden er ook intern mensen opgeleid tot vergunningverlener stikstof.

Bij het onderdeel flora en fauna blijft het aantal vergunningaanvragen elk jaar toenemen. Hier is een directe lijn te zien met de verduurzamingsopgave waardoor gebouwbewonende soorten getroffen worden. Ook zien we een stijgende complexiteit van de inhoud van de aanvragen en een verharding in de maatschappij. Het aantal aanvragen en de behandeltijd per vergunning neemt daardoor toe. Hiernaast zijn dit thema's waar de interesse van de maatschappij ligt. In tegenstelling tot thema's waar 'bekende partijen' Woo-verzoeken indienen, zijn het hier met name ook de betrokken burgers die ageren. Dit vergt een tijdige kwalitatieve en kwantitatieve aanvulling van de uitvoeringscapaciteit die we structureel willen gaan inzetten om niet in slagkracht te verminderen,

In 2027 wordt een grote opgave voorzien in het vernieuwen van alle al verleende toestemmingen faunabeheer. Er wordt actief bijgedragen aan de goedkeuring van nieuwe faunabeheerplannen waar opvolgend vergunningverlening plaatsvindt. Omdat het huidige faunabeheerplan en bijbehorende vergunningen (ongeveer 40 stuks) geldig zijn tot en met 31 december 2026 wordt een piekbelasting verwacht in 2027. Momenteel worden de mogelijkheden tot een uitbreiding van de (tijdelijke) uitvoeringscapaciteit bezien.

Geld

Het budget voor product 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving bedraagt € 23,81 mln. Dit bestaat uit € 15,72 mln. aan reguliere middelen en € 8,09 mln. aan personeelskosten. De reguliere middelen worden ingezet voor uitvoering van VTH-taken, en onze bijdrage aan de ODZL en ODNML.

Nieuwe middelen

Voor de uitvoering van het Beleidskader Nieuwe energie en schoon leefmilieu zijn in deze begroting voor 2027 de volgende lasten opgenomen om de onder 'Kwaliteit' genoemde resultaten te kunnen behalen:

- € 0,11 mln. ophoging provinciale bijdrage in de bedrijfsvoeringskosten van de ODNML 2027 (GS 5-5-2026). Dit betreft een structurele ophoging i.v.m. de doorgroei van de ODNML naar volledige begrotingsomvang.

Dit bedrag worden gedekt uit het begrotingsresultaat 2027 e.v. jaren.

Wat mag het kosten?

Voor de uitvoering van de jaarplannen binnen dit programma bedragen de totale lasten € 37,98 mln.

Om het Beleidskader 'Nieuwe energie en een schoon leefmilieu' uit te voeren, heeft het college van GS op 7 juli 2026 ingestemd met de inzet van aanvullende middelen uit de Programmareserve 'Energie' in 2027 ter hoogte van € 0,03 mln. Deze middelen worden ingezet voor:

- de Stapelkaart Gezonde Leefomgeving.

Daarnaast worden aanvullende middelen, bedrag € 0,11 mln., uit het begrotingsresultaat ingezet voor:

- ODNML.

Tot slot worden aanvullende middelen derden, bedrag € 2,75 mln., ingezet voor:

- Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed;
- capaciteit voor de PEM, alsook voor andere onderdelen van Energie (e-infra, bevoegd gezag rollen en aanpalende specialisten).

Voor meer uitleg hierover verwijzen wij naar de producten van dit programma, onderdeel Geld.

Het tekort op de begroting van € 28,30 mln. wordt gedekt uit de algemene middelen (programma 9: Financiën en overhead).

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2027
Lasten	
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	9.878
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	2.315

4. Nieuwe energie en leefmilieu

Exploitatie	Primitieve begroting 2027
Totaal 4.1 Nieuwe energie	12.193
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	1.976
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	23.813
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	25.789
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	37.982
Totaal Lasten	37.982
Baten	
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	5.783
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	1.082
Totaal 4.1 Nieuwe energie	6.864
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	0
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	2.528
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	2.528
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	9.393
Totaal Baten	9.393
Saldo van baten en lasten	-28.589
Stortingen in reserves	
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	0
Totaal 4.1 Nieuwe energie	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	0
Totaal Stortingen in reserves	0
Onttrekkingen aan reserves	
4 Nieuwe energie en leefmilieu	
4.1 Nieuwe energie	
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	0
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	0
Totaal 4.1 Nieuwe energie	0
4.2 Gezond en veilig leefmilieu	
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	290
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	0
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	290
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	290
Totaal Onttrekkingen aan reserves	290

4. Nieuwe energie en leefmilieu

Exploitatie	Primitieve begroting 2027
Saldo mutatie reserves	290
Resultaat	-28.299

Verbonden partijen inzake Nieuwe energie en leefmilieu

Het Limburgs Energie Fonds (LEF B.V.) verstrekt geldleningen of aandelenkapitaal, specifiek voor initiatieven met als doel duurzame energie opwek, energiebesparing en circulariteit. Middels ons publiek belang in Enexis wordt het voeren van excellent netbeheer geborgd en dragen we bij aan het versnellen van de energietransitie.

Met de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (voorheen Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg) en de RUD Limburg Noord beogen wij het leveren van kwaliteit voor de leefomgeving voor inwoners en bedrijven in Limburg.

Het Nazorgfonds gesloten stortplaatsen is ingericht ter financiering van de eeuwigdurende nazorg van voormalige stortplaatsen.